

Akkerdistels en natuurbeheer:

...*Vooral omdat nogal wat mensen - figuurlijk dan - overgevoelig reageren* op distels. Distels worden doorgaans geassocieerd met onverzorgde, verwaarloosde of slecht beheerde terreinen. Een kleine zoektocht in de literatuur leert ons echter dat deze aversie voor distels ongegrond is. Het blijken waardevolle planten te zijn, die zich bovendien niet zo gemakkelijk verspreiden als algemeen wordt aangenomen. 't Is dus andermaal de 'perceptie' die ons parten speelt. Hoewel omstreden, dient men als beheerder echter ook rekening te houden met de distelwetgeving. Hoe worden al deze tegenstrijdige gegevens omgezet in de praktijk?

Akkerdistel

AN FIERS

De 'Assels' distels

Akkerdistels steken dikwijls de kop op als intensief beheerde landbouwgronden plots overgeschakeld worden naar een extensiever maai- of graasbeheer, bijvoorbeeld bij het in beheer nemen als natuurreservaat. Op onze terreinen in de Assels was de situatie enigszins anders. De vroeger extensief beheerde graslanden werden al een vijftal jaar niet meer beheerd en daardoor hadden de distels al ruim de tijd gehad zich te ontwikkelen, toen we de gronden eind 2002 aankochten. Op veel plaatsen groeiden bijna uitsluitend akkerdistels. Maar ook zulke distelruigten hebben een belangrijke ecologische waarde. Veel

insecten zijn eraan gebonden, met als meest opvallende en voor de hand liggende soort de *distelvlinder*. Talrijke vogelsoorten, zoals - je raadt het nooit - de 'distelvink' of *putter*, gebruiken distelhaarden als broed- en foerageergebied. *Hazen* en kleine zoogdieren vinden er beschutting.

Het centrale meersengebied in de Assels heeft echter andere potenties. Het is een belangrijk weidevogelgebied en weidevogels zoals *grutto's* zijn dan ook onze belangrijkste doelsoorten. Deze vogels houden van een korte vegetatie in het voorjaar. Daarom krijgt het terrein naast het 'normale' beheer (maaien na het broed-

seizoen en nabegrazing) in het najaar nog een extra maaibeurt op plaatsen waar veel akkerdistels staan, zodat het kort de winter ingaat. Ook wat planten betreft verkiezen we in ons gebied eerder een typische aan meersen gebonden flora (zoals o.a. dotterbloemgrasland en ook moeraspirearuigte) boven distelruigten. Tja, beheren is kiezen! Er is trouwens nog een belangrijke reden waarom we iets (moeten) doen tegen de overmatige distelgroei.

een stekelige kwestie...

Efficiënte distelbestrijding: maaien, afvoeren en volhouden!

De wet op de distelbestrijding

Deze wet bepaalt dat de bloei, de zaadvorming en de uitzaaiing van vier soorten distels, namelijk akkerdistel, speerdistel, kruldistel en kale jonker, moet belet worden. Deze wet is echter zeer omstreden. Enkel akkerdistel, een overblijvende soort die zich ook vegetatief via wortelstokken kan uitbreiden, kan onder bepaalde specifieke omstandigheden een probleem vormen voor de landbouw. De drie andere soorten zijn tweejarig en geven geen problemen; ze kunnen trouwens gemakkelijk bestreden worden. Kruldistel en kale jonker komen zelfs bijna niet meer voor in landbouwgebied.

Voor andere lastige landbouwonkruiden (o.a. *ridderzuring*, *heermoes*, *kweek*, ...) bestaat er geen bestrijdingsplicht. Er moet dus een reden zijn waarom voor distels ooit een bestrijdingswet opgemaakt is. In oorsprong was deze wet waarschijnlijk bedoeld ter bescherming van de volksgezondheid. Door de combinatie van handenarbeid en het gebruik van paarden in de landbouw was er bij verwondingen door distelstekels een reëel gevaar voor tetanus. Deze combinatie van landbouwtechnieken komt in de huidige landbouwpraktijk nog zelden voor, wat de wet om volksgezondheidsredenen overbodig maakt. In onze

buurlanden is de distelwetgeving al afgeschaft of wordt ze niet meer toegepast.

Veel andere soorten distels of distelachtigen in Vlaanderen, waarvan verschillende zeldzaam, bedreigd of zelfs al uitgestorven zijn, kunnen gemakkelijk verward worden met één van de vier te bestrijden soorten. Niet elke grondeigenaar of -gebruiker beschikt over voldoende botanische kennis om al deze soorten te onderscheiden. Het is dan ook niet uitgesloten dat de bestrijdingsplicht voor sommige van deze soorten de doodsteek betekent of reeds betekend heeft!

Akkerdistels met bleke toppen: te verzwakt om voldoende bladgroen te produceren

Ook op juridisch vlak is de distelwetgeving omstreden, wegens een zogenaamde bevoegdheidsoverschrijding. Het betreft hier een federaal Koninklijk Besluit uit 1987, maar op dat moment was de bestrijding van wilde planten reeds een gewestelijke bevoegdheid.

Enkele wetenschappelijke bevindingen

Zowel bij particuliere tuinbezitters als bij landbouwers bestaat de vrees dat distels zich gemakkelijk verspreiden via zaad. Wetenschappelijk onderzoek heeft echter aangetoond dat het grootste deel van de zaden van akkerdistel binnen een straal van tien meter rond de distelhaard terecht komt. Verder dan 50 meter is het aantal distelzaden al gelijk aan de achtergrondwaarden, d.w.z. wat er normaal voorkomt in landbouwgebied waar altijd wel hier of daar een akkerdistel staat. Het lichte pluis kan je soms wel veel verder zien vliegen, maar de zaden zijn veel zwaarder dan het pluis en vallen er gemakkelijk uit. Dit wegvliegend pluis is dus vrijwel zaadloos, je moet dit bij gelegenheid zelf maar eens controleren.

Op akkerlanden zullen de distels zich door de regelmatige grondbeveiliging en de gewone onkruidbestrijding niet permanent kunnen

vestigen. De concurrentiekracht van de zaailingen is zeer beperkt, zodat ze ook in graslanden met een stabiele, gesloten vegetatie weinig kans op overleven hebben. Op verstoorde plaatsen, door bijvoorbeeld overbegrazing of het gebruik van zware landbouwmachines, kunnen wel distelhaarden ontstaan. Ook het gebruik van onkruidverdelgers creëert open plekken in de grasmat, waar de distels door gebrek aan concurrentie opnieuw alle kansen krijgen. Net het tegenovergestelde van het beoogde effect!

Terugdringen van 'ongewenste' distels in de praktijk

De meest doeltreffende en natuurvriendelijke manier is het met de hand uittrekken van de distels net vóór de bloeiperiode en daarbij trachten zoveel mogelijk van de wortelstokken mee te verwijderen. Met een beetje geluk volgt daarna een regenrijke periode - moet lukken in België - en de rest van de wortels rot weg. Deze methode is vanzelfsprekend enkel toepasbaar op kleine oppervlakten (in tuinen bijvoorbeeld) of om de vorming van nieuwe distelhaarden van bij het ontstaan tegen te gaan.

Een streng maairegime instellen is een meer realistische aanpak voor grotere oppervlakten. Cruciaal is dat het maaisel zorgvuldig weggehaald wordt en dat de inspanning volgehouden wordt! Men maait vóór de zaadzetting gebeurt. Dit betekent dat er dikwijls twee of soms zelfs drie maai beurten per zomer nodig zijn. De distels zullen het snel lastig krijgen en na verloop van tijd verdwijnen. Akkerdistels zullen er sneller de brui aan geven naarmate de vochtigheid stijgt en de voedselrijkdom van de bodem daalt (zeker geen bemesting dus).

Wat beheer door begrazing betreft kunnen we het kort houden: enkel ezels eten distels.

STORTEN KAN NOG STEEDS!!!

Draag je kubiekje bij voor de ontwikkeling van een prachtig stukje Gentse natuur!

Volgende zomer worden in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij de inrichtingswerken in ons reservaat De Assels uitgevoerd (zie ook vorige Snep!). De oevers langs de Boterput en de Oude Leie worden afgegraven, grachten worden geruimd en het slib wordt afgevoerd. Help mee het Natuurpunt-aandeel in deze werken te financieren. Voor slechts **5 euro per m³** draag je daadwerkelijk je kubiekje bij! Stort op rekeningnummer 293-0212075-88, met mededeling '**gift project 3624 – werken Assels**'. Giften op dit project zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 30 euro (= 6 m³).

Belangrijk: vergeet het projectnummer niet te vermelden!

Door te storten **VOOR** de Assels kan wat vroeger **IN** de Assels gestort werd er terug **UIT** verwijderd worden!

De 'Asselsdistels': twee jaar later

We hadden een oproep kunnen lanceren om met z'n allen manueel enkele hectaren akkerdistels uit te trekken. Dat zou vermoedelijk een zeer teleurstellende opkomst van vrijwilligers opgeleverd hebben. We hebben dan maar voor mechanische bestrijding (twee maal per jaar maaien, zie boven) gekozen. Na amper één jaar is er al een duidelijke evolutie te merken. Op plekken waar uitsluitend distels stonden groeien nu al grassen en andere kruiden tussen de meer verspreide distels. Ook troffen we er in de lente grote vlekken *grote ratelaar* aan!

Na de maaibeurt in juli dit jaar kwamen de distelplanten nauwelijks nog in bloei en kregen ze last van allerlei ziekten zoals roestschimmel. Een zeer opvallend en eigenaardig fenomeen is de verkleuring - of liever het ontbreken van kleur - van de toppen van de distelplanten. Dit betekent dat ze sterk verzwakt zijn en zelfs niet meer in staat zijn om voldoende bladgroen te produceren. Ze zien er dus een beetje bleekjes uit, wat veel mensen blijkbaar het idee geeft dat we herbiciden gebruikt hebben. We kregen dan ook meermaals de vraag "Waarmee spuiten jullie tegen de distels?". Een mens wil dan eens bewijzen dat er natuurvriendelijke manieren zijn om distels terug te dringen!!!

Hegemonie van de akkerdistel doorbroken: grote ratelaar profiteert!

Werkgroep Assels stelt voor...

Vrijdag 18 februari 2005

In de Campagne te Drongen

Filmvoorstelling

The Travelling Birds

(*Le peuple migrateur*)

Ten voordele van de natuurinrichtingswerken in ons natuurreservaat De Assels

De mens verlangt er al sinds het begin der tijden naar: zo vrij te kunnen vliegen als een vogel. De gratie en schoonheid van deze bijzondere mede-aardbewoners boeit ons al eeuwen lang. Hoe zou het zijn om tussen de vogels mee te kunnen vliegen en de aarde vanuit hun perspectief te zien? Dat is precies waar *The Travelling Birds* (oorspronkelijke titel: *Le Peuple Migrateur*), de visuele revelatie van auteur-producent Jacques Perrin, je als kijker de kans toe geeft.

In deze natuurdocumentaire vlieg je letterlijk tussen de ganzen, zwanen, pelikanten en andere vogels mee in hun grote trektochten, over Europa, Amerika, Azië en andere continenten, en deelt lief en leed met deze bijzondere dieren. Je voelt je als kijker gewoon één met de vogels en dit is dan ook de enige documentaire die je een kijkje geeft op de wereld door de ogen van een vogel.

Dit is geen gewone documentaire in de zin dat je veel zult leren, je moet dit meer zien als een natuurervaring. Het commentaar is dan ook minimaal gehouden en het grootste gedeelte van de film zweeft je tussen de vogels en hoor je de prachtige muziek van Bruno Coulais (*Microcosmos*, *Vidocq*). Dit alles maakt van de *Travelling Birds* een onvergetelijke ervaring die iedereen minstens een keer zou moeten meemaken.

Praktisch:

De voorstelling vindt plaats in de sfeervolle zaal van de Campagne te Drongen. De voorstelling begint om 20.00u, maar je kan al terecht in de bar van de zaal vanaf 19.00u. Op die manier steun je de natuurinrichtingswerken nog eens extra! Ook na de vertoning (ongeveer 90 minuten) blijft de bar open.

Kaarten zijn te verkrijgen bij de bestuursleden van de Werkgroep Assels (lijst onderaan) en in De Grutto vanaf begin januari. Prijzen:

- voor leden van Natuurpunt: 4,00 euro per persoon, gezinskaart €9,00
- voor niet-leden: 5,00 euro per persoon, gezinskaart €12,00

Kaarten zijn te verkrijgen bij:

- Roeland Samson, Zevenbladstraat 11, 9031 Drongen (tel: 09/233.65.63)
- Marijke Verstraelen, Steenhuisdreef 28, 9031 Drongen (tel: 09/227.05.67)
- An Fiers, Asfilstraat 16, 9031 Drongen (tel: 09/227.01.50)
- Onthaalcentrum De Grutto